

MEDIJIMA I NOVINARIMA

Zagreb, 26. siječnja 2017.

IP-2017/10

OSVRT NA PRVIH 100 DANA VLADE ANDREJA PLENKOVIĆA

ZABRINJAVAJUĆA ZBIRKA OTVORENIH PITANJA

Iako se načelno može pohvaliti djelomično odustajanje od modela neliberalne demokracije, dosadašnje djelovanje Vlade premijera Plenkovića otvorilo je nova pitanja i pokazalo razloge za zabrinutost organizacijama koje se bave temeljnim ljudskih pravima i zagovaraju jačanje demokratske političke kulture u Hrvatskoj.

Umjesto da Vlada jača integritet, objektivnost i transparentnost u obnašanju javnih dužnosti, popravljajući time nastale ožiljke na demokraciji i političkom sustavu tijekom prošle Vlade, svojim nečinjenjem i ova Vlada ugrožava povjerenje građana u tijela javne vlasti, a politička odgovornost prema građanima još više blijedi.

Takvoj slici najviše pridonosi Vladino ignoriranje Odluke Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju kojom je utvrđeno kršenje Etičkog kodeksa od strane Pave Barišića, ministra znanosti i obrazovanja, a vezano za "prepisivanje ili preuzimanje ideja, misli i riječi drugih autora". Izostankom neopozive smjene ministra Barišića šalje se poruka javnosti da dužnosnici pred biračima mogu raditi što god žele te da za njih osnovna pravila etičnosti i odgovornosti ne važe.

Nadalje, pojedinačni slučajevi neadekvatnog upravljanja sukobom interesa, poput potpredsjednice Vlade Martine Dalić, kao i izjave potpredsjednika Hrvatskog sabora Gordana Jandrokovića kojima daje instrukcije Povjerenstvu za odlučivanje o sukobu interesa kako tumačiti i primjenjivati Zakon, predstavljaju nedopustivi politički pritisak na rad ove samostalne i neovisne institucije.

Posebice zabrinjava izostanak nastavka provedbe kurikularne reforme čemu je zainteresirana, stručna i šira javnost dala punu podršku. Dodatno, čini se da je protivljenje sadržaju i procesu započete reforme tražena osobina za politička imenovanja kadrova u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta. Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije se ignorira, a Izvješće Povjerenstva za unaprjeđenje reforme odgoja i obrazovanja, koje je podneseno ministru, u stvari kritizira Strategiju i djelomično osporava započetu reformu.

Zabrinjavajuće je što je Vlada prestala unaprijed objavljivati dnevni red i materijale za svoje sjednice, kao i što nema redovitih konferencija za novinare na kojima bi svi novinari mogli postavljati pitanja i kritički propitivati odluke Vlade. Posebno brine što su u procesu donošenja porezne reforme prekršeni zakoni (Zakon o pravu na pristup informacijama i Zakon o procjeni učinaka propisa) i prethodna dobra praksa savjetovanja sa zainteresiranom javnosti jer ni savjetovanje ni prethodna procjena učinaka propisa nisu provedeni. K tome, Vlada još uvijek nije imenovala članove Savjeta za razvoj civilnog društva niti je pokazala jasan plan donošenja Medijske strategije i odnosa prema financiranju medija iz javnih izvora.

PLATFORMA

ZA HRVATSKU VLADAVINE PRAVA

Iako je u ekonomsko-socijalnom programu napravljen korak naprijed odustajanjem od daljnjih proračunskih rezova u obrazovanju, zdravstvu i socijalnoj zaštiti, zabrinjava nerješavanje problema financijske blokade računa građana putem ovršnih postupaka zbog čega je gotovo 10 % ukupne populacije u blokadi. K tome, porezna reforma u dijelu promjena poreza na dohodak povećat će dohodovne nejednakosti u Hrvatskoj jer će plaće značajno porasti onoj grupi građana koji već dobivaju natprosječne plaće, dok onima ispod prosjeka neće rasti ili će rasti minimalno.

Iako u službenom Programu Vlade stoji: „Vlada će izraditi Strategiju energetskeg razvoja do 2050. godine koja će se temeljiti na sigurnosti opskrbe i konkurentnosti cijena energije, koja uključuje i obnovljive izvore energije, a sve u skladu sa Strategijom niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. godine s pogledom na 2050. godinu“, samo dva mjeseca nakon usvajanja Programa, bez ikakvih prethodnih javnih konzultacija Vlada je izašla pred javnost s gotovom odlukom o prodaji dijela HEP-a i kupovini INA-e, o čemu nije bilo niti jedne riječi u Programu.

Eventualni otkup MOL-ovog udjela u INA-i treba biti predmetom široke javne i stručne rasprave o energetskej politici koja bi tek trebala pokazati koje rješenje je najpovoljnije za nacionalnu ekonomiju. Iznimno je važno da se takve transakcije odvijaju tek nakon sveobuhvatne istrage kojom bi se utvrdila odgovornost i sankcioniralo brojne domaće političare i „stručnjake“ koji su godinama opsluživali MOL-ovo štetno upravljanje INA-om te utvrdilo iznos štete koja nam je nanesena devastacijom INA-e i koja bi se morala naplatiti prije ikakve transakcije.

Umjesto štetne prodaje bilo kojeg udjela HEP-a, njemu treba stručno i odlučno vodstvo, demokratizacija upravljanja koja će uključivati pojačanu društvenu kontrolu od strane građana/ki, sindikata i organizacija civilnog društva te sankcioniranje politički podobnih koji unutar njega parazitiraju, uglavnom na više rangiranim pozicijama. Tvrdnje vladajućih kako će prodaja 25 % dionica HEP-a „povećati transparentnost i suziti prostor negativnih praksi u upravljanju“ teško su obmanjivanje javnosti i zvuče kao spinovi iz kuhinje istih stručnjaka koji su savjetovali prijašnje Vlade o prodaji INA-e.

Istovremeno, treba pohvaliti smjer u kojem Vlada kreće donošenjem Plana gospodarenja otpadom RH 2017.-2022. uz upozorenje da Plan i dalje ostavlja prostora za naknadne manipulacije koje mogu ići na štetu njegovoj kvalitetnoj provedbi, primarno kroz Studije izvedivosti kojima bi se trebali definirati konačni kapaciteti i tehnologija postrojenja za obradu miješanog otpada. Plan donosi niz ciljeva i mjera za zaustavljanje dosad planiranih skupih regionalnih centara za velike količine miješanog otpada koje bi se spaljivale u zagrebačkoj spalionici i cementarama te propisuje mjere koje bi trebale potaknuti brži razvoj sustava odvajanja, recikliranja i ponovne uporabe otpada. Uz pravilnu provedbu koja se odnosi prvenstveno na izradu kvalitetnih Studija izvedivosti baziranih na prioritetima u gospodarenju otpadom, očekuje se uspostava kvalitetnog sustava gospodarenja otpadom koji vodi brigu o javnom interesu i zaštiti okoliša.

Pozitivna inovacija u radu nove Vlade je podnošenje izvještaja predsjednika Vlade Saboru o održanim sastancima Europskog vijeća. Ovakva praksa obećava snažnije uključivanje zastupnika u utjecanje na europske politike ili barem na hrvatska stajališta, povećanu informiranost građana i medija o europskim politikama i problemima, dok se ujedno izgrađuje odgovornost hrvatskih zastupnika u Europskom parlamentu.

No, Nacionalni plan za borbu protiv diskriminacije za razdoblje od 2016. do 2021. godine i prateći Akcijski plan za razdoblje od 2016. do 2018. godine još nisu doneseni, iako su sredinom 2016. godine

bili na javnoj raspravi kroz e-savjetovanje i iako predstavljaju jedan od uvjeta za povlačenje europskih fondova.

Iako su Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo obrane pokazali otvorenost za razgovor i suradnju sa civilnim društvom, zabrinjavajuće je što izradu Strategije nacionalne sigurnosti predvodi MORH čime se otvorila prijetnja da strategija bude previše "militarizirana", dok se nejasnim najavama Zakona o domovinskoj sigurnosti stvara dodatni dojam o zbunjenosti i nekoordiniranosti javnih politika.

Iako je u odnosu na vanjsku politiku pozitivan pomak što je ponovno uspostavljena komunikacija sa civilnim društvom te što je vraćen odjel za Međunarodnu razvojnu suradnju kao i minimalne financije za provođenje tih politika, fokus je stavljen samo na humanitarnu komponentu, dok je razvojna zanemarena. Istovremeno, događaju se nepotrebna zaoštavanja sa susjednim zemljama u regiji tako da se pregovori blokiraju bez pokušaja preventivne kvalitetne suradnje kroz diplomaciju i dogovor.

Na razini sustava obrazovanja izbjeglica nisu se dogodili značajni pomaci tako da nisu osigurani čak ni tečajevi hrvatskog jezika za izbjeglice, iako su škole koje su primile djecu pokazale dobru pripremu za uključivanje izbjeglica. MUP je u prijedlogu Zakona o strancima koji još nije izglasan usvojio primjenu mehanizma alternative detenciji, kroz koji bi se migranti u iregularnom boravku smještavali u objekte otvorenog tipa te ne bi u potpunosti bili lišeni slobodne zbog iregularnog prelaska državne granice i neposjedovanja dokumenata. Međutim, u najnovijim izmjenama Zakona o strancima, pokušaj pomaganja strancima u boravku, tranzitu i nezakonitom prelasku granice uvodi se kao kažnjivo djelo. Istovremeno, onemogućava se traženje azila osobama koje su uhvaćene u iregularnom prelasku granice, a nema ni Akcijskog plana za integraciju izbjeglica.

Povodom uhićenja deset bivših pripadnika HVO-a u BiH, predstavnici Vladinih institucija dali su niz izjava u kojima se praktično zahtijevalo politički pritisak na BiH kako do istrage protiv osumnjičenih za ratne zločine ne bi došlo. Takav politički pritisak na institucije BiH je potpuno pogrešna politika, nedostojna jedne civilizirane pravne države, loša po hrvatsko pravosuđe i štetna za međunarodni ugled RH.

Zakonski okvir za regionalnu suradnju na procesuiranju ratnih zločina je dobar i tužiteljstva korektno surađuju, no obitelji žrtava ratova još očekuju pravdu. Povratak nacionalističke retorike iz devedesetih mogao bi ugroziti procesuiranje ratnih zločina. K tome, nema pomaka u dokumentiranju sudbine svakog ubijenog i nestalog kao i priznavanju prava svih civilnih žrtava. Ni ova vlada ne ispunjava svoje obaveze prema žrtvama ratnih zločina.

Dok se ključni nositelji najvažnijih institucija u državi odbijaju jasno i nedvosmisleno očitovati o odnosu prema zločinačkom režimu tzv. NDH, zbog nespremnosti službenih organa RH da primjereno službeno i javno reagiraju na postavljanje spomenika s ustaškom krilaticom "Za dom spremni" na mjestu na kojem je nekad bilo ustaško zapovjedništvo u Jasenovcu, zatim u Kutini, Koordinacija svih židovskih općina u Hrvatskoj odlučila je ne sudjelovati na komemorativnim i ostalim skupovima koje organizira hrvatska vlast povodom obilježavanja Međunarodnog dana sjećanja na holokaust. Sramotno je što je u Tehničkoj školi Šibenik povučena izložba "Anna Frank – povijest za sadašnjost", koja je dio međunarodnog projekta i bit će izložena u 40-tak zemalja. Uoči travanjske komemoracije žrtvama u Jasenovcu, veliko je pitanje hoće li se i ova vlada suočiti s sličnim bojkotom.

PLATFORMA

ZA HRVATSKU VLADAVINE PRAVA

„Platformu 112 – za Hrvatsku vladavine prava“ čine sljedeće organizacije:

B.a.B.e., Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje (CESI), Centar za mirovne studije (CMS), Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću, GONG, Kuća ljudskih prava, Regionalni info-centar za mlade Rijeka – UMKI, Udruga za samozastupanje, Udruga za zaštitu ljudskih prava i građanskih sloboda HOMO Pula, Udruga za zaštitu prava ireligioznih osoba i promicanje ireligioznog poimanja svijeta Protagora, Zagreb Pride, Zelena akcija, Ženska soba – Centar za seksualna prava.

„Platformu 112 – za Hrvatsku vladavine prava“ podržavaju sljedeće organizacije:

ACT Grupa, Brodsko ekološko društvo, Centar za građanske inicijative Poreč, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, Centar za mir, pravne savjete i psihosocijalnu pomoć Vukovar, Centar za podršku i razvoj civilnog društva DELFIN Pakrac, Centar za zdravo odrastanje Idem i ja, Centar za ženske studije, DEŠA – Dubrovnik, Domino, Eko Pan, Eko-Zadar, Ekološka udruga Krka Knin, FADE In – Fantastično dobra institucija, Forum za slobodu odgoja, Hrvatsko debatno društvo, Hrvatska udruga gluhoslijepih osoba Dodir, Hrvatska udruga za školovanje pasa vodiča i mobilitet, Hrvatski savez slijepih, Iskorak – Centar za prava seksualnih i rodni manjina, Informativno pravni centar, Koalicija udruga Info zona, Koalicija udruga u zdravstvu, Koordinacija udruga za djecu, Kurziv – platforma za pitanja kulture, medija i društva, Lezbijska grupa Kontra, MIRamiDA Centar regionalne razmjene mirovnih iskustava, Mirovna grupa Oaza Beli Manastir, Mreža mladih Hrvatske, Multimedijalni institut, ODRAZ održivi razvoj zajednice, Pravo na grad, Projekt građanskih prava Sisak, Radio Mreža, Roditelji u akciji – RODA, Savez udruga stanara Hrvatske (SUSH), S.O.S. Virovitica, Trans Aid, Udruga Delta, Udruga mladih “Mladi u Europskoj uniji”, Udruga roditelja djece s posebnim potrebama Put u život – PUŽ, Udruga za društvenu afirmaciju osoba s duševnim smetnjama – Sjai, Udruga za nezavisnu medijsku kulturu, Udruga za pomoć i edukaciju žrtava mobbinga, Udruga osoba s intelektualnim teškoćama Međimurske županije, Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce, Udruga za promicanje inkluzije, Udruga za promicanje istih mogućnosti, Udruga za promicanje ljudskih prava i medijskih sloboda CENZURA PLUS, Udruga za razvoj civilnog društva SMART, Udruga za razvoj građanske i političke kulture Karlovac Polka, Udruga za unapređenje kvalitete življenja LET, Udruga za zaštitu ljudskih prava i humanitarne aktivnosti Dalmatinski odbor solidarnosti-DOS, Udruga za zaštitu prirode i okoliša Zeleni Osijek, Volonterski centar Zagreb, Zaklada Slagalice, Zbor istraživačkih novinara, Zelena Istra.